

Hypertonia gondozási indikátorok és értékelésük Békés megye 140 praxisának adatai alapján

[Dr. Garay Erzsébet és Békés megye 140 háziorvosa]

Háziorvos, Gyula

A hypertoniás betegek háziorvosi gondozása minőségét jelző indikátorok vizsgálatára Békés megyében az Országos Szakfelügyelői Módszertani Központ – OSZMK – kezdeményezésére került sor. Dr. Rácz Klára főigazgató helyettes 2008. január 17-re hívta össze a megyei szakfelügyelő háziorvosokat és a munkaértekezleten ismertette az OSZMK kéréseit a munkatervvel kapcsolatban. Ezek között szerepelt a szakmai tevékenységet jelző indikátorok vizsgálata, értékelése, ennek alapján a javítás érdekében szükséges intézkedések megtétele.

A mutatók, azaz indikátorok olyan számok, amelyek segítségével kifejezhetjük egy cél elérésének szintjét. Sok típusuk ismert és használt, ezért előljáróban le kell szögezni, hogy nagy merészség volt részünkről rögtön eredmény-indikátor vizsgálatával kezdeni bevezetésüket. Erre azonban felhatalmazott minket a megyében 1994. óta a Szegedi Egyetem ÁOK Családorvosi Tanszékének szervezésében minden évben megtartott továbbképző előadás-sorozat, ahol kollégáink a korszerű gyakorlati tennivalókról mindig tájékozódhattak.

2008. január 18-án Békés megye szakfelügyelő háziorvosainak megbeszélésén úgy döntöttünk, hogy a hypertoniás betegek gondozását jelző indikátorok vizsgálatát végezzük el. Ennek több oka van: népbetegség amelynek a jelentősége hatalmas, a cardiovascularis betegségek rizikófaktoraként más népbetegségekre gyakorolt hatása nagy, a célértékek egyszerűen számszerűsíthetők, és az ezek elérésére törekvő kezelésnek minden eszköze a háziorvosok rendelkezésére áll. (Ezt sajnos nem mondhatjuk el sem a hyperlipidaemiákról, sem a diabetes mellitusról, hiszen ezek kezelésének korszerű, hatékony gyógyszerei háziorvostan szakvizsgával sem indikálhatók a páciensek számára elérhető, támogatott áron.)

Az adatgyűjtés menetét, fontosságát, követelményeit és a praxisok adatainak összegyűjtése várható időpontját 2008. február 29-én megyei háziorvosi munkaértekezleten ismertettük, ahol 47 háziorvos és 27 ápolónő jelent meg, bár a megyében 185 háziorvosi praxis működik. A jelenlévőket kértük, hogy a környező praxisok teamjeit is tájékoztassák az elhangzottakról, mert csak folyamatosan dokumentált tevékenység esetén fogják tudni a kért adatokat szolgáltatni.

A megye praxisainak több mint 83%-ában azonos szoftvert használnak, annak szolgáltatója, az InfoMix Kft elkészítette azt a programrészt, ami a bevitt adatokból automatikusan kiszámolja és kinyomtatja a kért értékeket. A más programot használó praxisoknak bemutattuk a kézi

adatgyűjtés módszerét, és felvetettük annak lehetőségét, hogy a saját programjukba is készíttessenek hasonló modult. Így jogosan gondoltuk, hogy az adatszolgáltatásnak 2008. végére nem lehet akadálya. Aztán felébredtünk.

1. Adatszolgáltatás

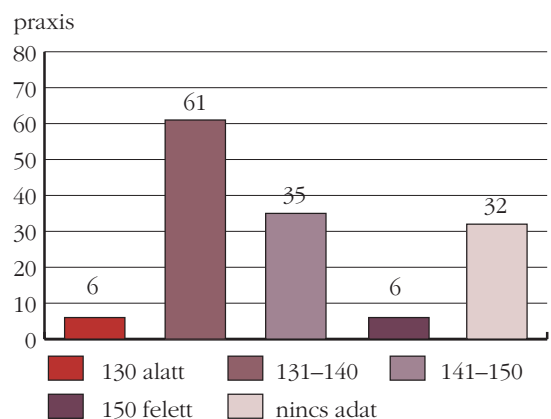
Adatokat a megye 185 praxisa közül mindössze 140-tól sikerült kapni (75,7%). Teljes mértékben feldolgozható adatok pedig csak az InfoMix Kft. Visual és 2-es IxDoki programját használóktól érkeztek, mert ezek a szoftverek készítették el automatikusan az indikátorokat. A többi praxis nem informatikai úton nyert adatait, bizonytalan valóságtartalmuk miatt, nem tudjuk figyelembe venni.

1. táblázat

Az adat szolgáltatók	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszbázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szegbalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye
Praxisok száma	58	40	27	24	15	20	184
Adatot küldött	37	28	24	18	15	18	140

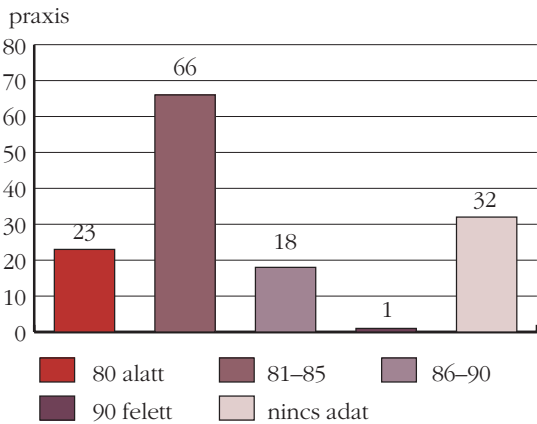
2. táblázat A hypertoniás gondozottak utóbbi 12 hónapban mért systolés vérnyomásának átlaga

Systolés vérny. átlaga (Hgmm)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszbázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szegbalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
130 és kevesebb	01	03	01	01	-	-	06
131-140	17	15	13	08	01	07	61
141-150	15	03	08	02	04	03	35
151 és több	03	01	01	-	-	01	06
Nincs adat	01	06	01	07	10	07	32

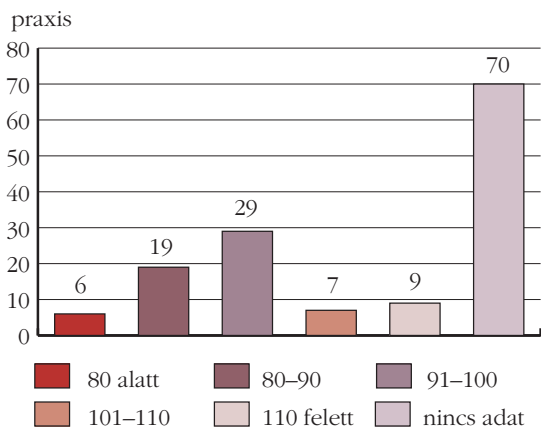
3. táblázat A hypertóniás gondozottak utóbbi 12 hónapban mért diastolés vérnyomásának átlaga

Diastolés vérny. átlaga (Hgmm)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szeghalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
80 és kevesebb	6	8	6	2	1	-	23
81-85	21	10	13	8	3	11	66
86-90	8	4	4	1	1	-	18
91 és több	1	-	-	-	-	-	1
Nincs adat	1	6	1	7	10	7	32

4. táblázat A hypertóniás gondozottak utóbbi 12 hónapban mért serum kreatinin értékeinek átlaga

Serum kreatinin átlaga (mikromol/l)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szeghalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
80 alatt	2	3	-	1	-	-	6
80-90	6	5	5	1	-	2	19
91-100	10	10	2	3	3	1	29
101-110	2	1	2	-	1	1	7
110 felett	4	-	2	1	-	2	9
Nincs adat	13	9	13	12	11	12	70

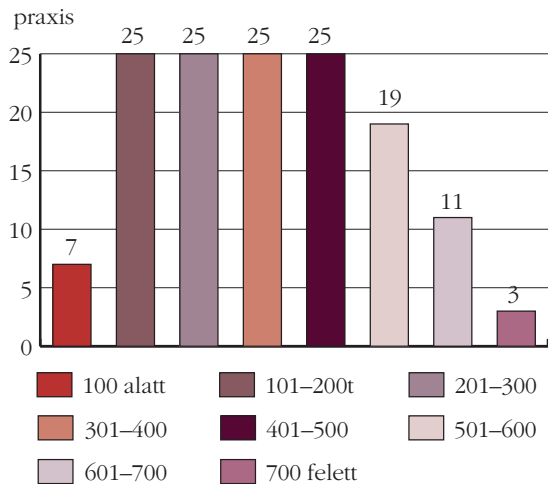

Abból, hogy az adatot küldő praxisok fele nem tudott erre a kérdésre válaszolni, arra következtethetünk, hogy vagy nem vizsgálják meg a laborban ezt a paramétert,

ami pedig fontos jelző értéke egy célszerv károsodásnak, vagy nem dokumentálják a kapott értékeket. Bármelyik eset okozza is az adatok hiányát, azt jelzi, hogy hypertonia gondozása szakmailag hiányos, ezért a figyelmüket rá kell irányítani a serum kreatinin szint meghatározásának, értékelésének és megfelelő dokumentálásának alapvető fontosságára hypertóniában.

5. táblázat A hypertonia miatt gondozott betegek száma a praxisokban (fő)

Gondozott betegek száma (fő)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szeghalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
100 és kevesebb	2	1	3	-	-	1	7
101-200	5	3	6	4	3	4	25
201-300	9	4	2	5	1	4	25
301-400	4	6	8	2	-	5	25
401-500	8	5	2	3	5	2	25
501-600	6	5	2	1	4	-	19
601-700	2	3	-	3	2	1	11
700 felett	1	2	-	-	-	-	3
Nincs adat	-	-	-	-	-	-	-

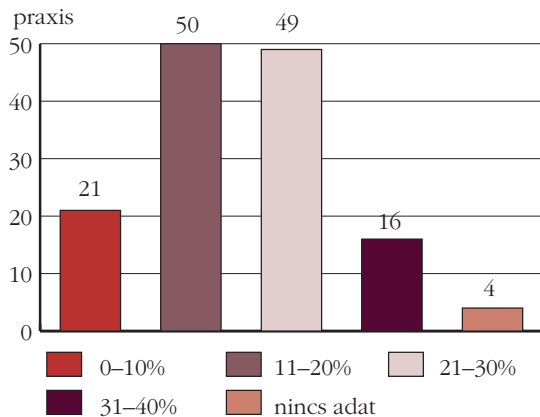

A gondozottak létszámáról minden praxis tudott adatot küldeni, ami azt jelzi, hogy minden háziorvosi szoftver rendelkezik ilyen lekérdezési lehetőséggel. Ez ismét felveti annak szükségességét, hogy a háziorvosi praxisokban használt programokkal szemben támasztott követelményeket országosan meg kellene határozni, és rendeletben szabályozni. Erre a MEES (Magyar Egészségügyi Ellátási Standardok) mintájára elkészített MESZoS (Magyar Egészségügyi Szoftverek Standardjai) alkalmas eszköz lenne.

Ugyanakkor a két - nagyon kieső - szélső érték komoly kérdéseket vet fel a kollégák tevékenységével kapcsolatban: a 100 alatti extrém fiatal, kis létszámú praxisba jelentkezett, a 700 feletti extrém előregedett, nagy létszámú praxis populációt feltételez.

6. táblázat A hypertonia miatt gondozottak számának aránya a praxisba bejelentkezettekhez (%)

A gondozottak aránya a praxislétszámhoz (%)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szegbalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
0-10	7	3	4	2	-	5	21
11-20	15	9	7	7	4	4	50
21-30	14	11	9	7	6	2	49
31-40	1	5	3	2	5	-	16
Nincs adat	-	-	1	-	-	3	4

A táblázatból és a grafikonból is látható, hogy a praxisok többségében a bejelentkezett páciensek 11-30%-a hypertonia betegség miatt gondozott. Ez elvileg elfogadható arány, mert az adatszolgáltatók között vegyes praxisok is találhatóak. Az előző, a gondozottak számát mutató adatsorral együtt ez is jól mutatja, hogy sok beteggel végzett nagy odafigyelést és naprakész tudást igénylő munkáról van szó. A háziorvos egyedül, jól felkészült ápoló és asszisztens segítségével nélkül nem képes minden tevékenységet elvégezni.

A munka eredményességének jelzésére a célértéket elért betegek a gondozottakhoz mért %-os arányát választottuk.

A célértékek kijelölése hazánkban a nemzetközi ajánlások alapján szervezett, 2003-ban 9, 2005-ben 13, 2007-ben 15 tudományos társaság, a Kardiológiai Szakmai Kollégium és az OALI bevonásával létrejött konferenciákon (Konszenzus Konferenciák) hozott közös megegyezés alapján történt.

Első megközelítésben az egyszerűség kedvéért a cardiovascularis tünetektől mentes nagy kockázat esetére meghatározott: hypertóniában <140/90 Hgmm és metabolikus szindrómában <130/80 Hgmm vérnyomást választottuk célértéknek. A célértéket elértékhez az InfoMix Kft szoftverei a következő, előző 12 hónapban mért eredmények átlagértékei együttes előfordulása estén sorolta a gondozottakat:

Vérnyomás < 140/90 Hgmm és a serum kreatinin < 80 mikromol/L

Ismert diabetes mellitus esetén a vérnyomás < 130/80 Hgmm és a serum kreatinin < 80 mikromol/L

A program jelenleg nem teszi lehetővé a külön a vérnyomás, külön a kreatinin célértéket elérték kilistázását, biztos, hogy a vérnyomás célértéket elérték még többen vannak, csak közülük azok, akik kreatinin értéke 80 mikromol/l feletti nem kerültek a célértéken lévők csoportjába. Ez, az indikátorok összekapcsolása miatt nem teszi lehetővé a pontos értékelést és a teendőkkel kapcsolatos következtetéseket, ezért a program további finomítására van szükség.

Mivel a praxisok fele nem közölte a kreatinin értékeket külön csoportba vettük a kreatinnal és az a nélkül (vagyis csak vérnyomás értékeket figyelembe véve) célértéket elért gondozottak arányszámait.

7. táblázat Vérnyomás és szérum kreatinin célértéket együttesen elért hypertóniás gondozottak aránya a hypertonia miatt gondozottak között (%)

Vérnyomás célértéket kreatinin nélkül elérték aránya a gondozottak között (%)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szegbalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
90-100	-	1	1	-	-	-	2
85-89	1	-	-	1	-	-	2
80-84	2	5	3	2	-	1	13
75-79	1	2	2	1	-	1	7
70-74	3	3	1	1	-	1	9
65-69	4	4	2	-	2	2	14
60-64	6	4	-	1	-	-	11
55-59	2	1	1	-	-	1	5
50-54	2	-	-	-	-	-	2
50% alatt	3	2	1	-	2	-	8
Nincs adat	1	7	1	7	6	7	29

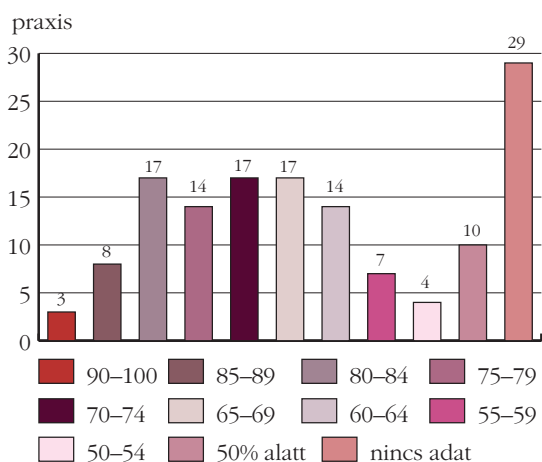
8. táblázat A vérnyomás célértéket elért, de nem ismert kreatinin szintű hypertóniás gondozottak aránya a hypertonia miatt gondozottakhoz (%)

Célértéket kreatininnal együtt elérték aránya a hypertóniás gondozottak között (%)	Bcsabai. ÁNTSZ Ter.	Gyulai. ÁNTSZ Ter.	Mezőkb. ÁNTSZ Ter.	Oroszázi. ÁNTSZ Ter.	Szarvasi. ÁNTSZ Ter.	Szegbalmi. ÁNTSZ Ter.	Békés megye (praxisok)
90-100	-	1	-	-	-	-	1
85-89	2	-	2	1	-	1	6
80-84	1	-	1	1	-	1	4
75-79	2	1	1	2	-	1	7
70-74	3	1	3	-	-	1	8
65-69	1	-	1	1	-	-	3
60-64	1	-	-	-	-	2	3
55-59	1	-	1	-	-	-	2
50-54	-	-	1	-	1	-	2
Kevesebb, mint 50%	1	-	1	-	-	-	2

A jobb értékelhetőség kedvéért az előző két táblázatot összevontuk:

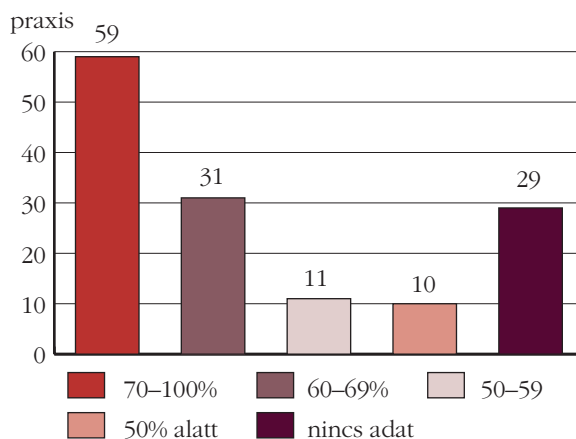
9. táblázat

Vérnyomás célértéket elérték aránya a hipertóniás gondozottak között (%)	Békés megye praxisai összesen
90-100	3
85-89	8
80-84	17
75-79	14
70-74	17
65-69	17
60-64	14
55-59	7
50-54	4
Kevesebb, mint 50%	10
Nincs adat	29

Még egy összevonást alkalmazva könnyen szemléltethetjük (10. ábra), hogy az adatokat küldő praxisok közül a legtöbben – a 111 praxis közül 59-ben, ami 53,1%-ot jelent – a hipertóniás gondozottak legalább 70%-a eléri a célértéket! És mindössze 10 praxisban kevesebb a

10. ábra

célértéket elérték aránya a gondozottak felénél, ami az adatot küldők mindössze 9%-a. Ezeket az értékeket nagyon jó eredménynek tarthatjuk.

Mivel a házi orvosok munkájuk során nagyon kevés erkölcsi elismerésben részesülnek, (az anyagi helyzet értékelése nem célunk) azok az értékelhető adatot szolgáltatató házi orvos kollégák, akik egyszerre felelnek annak a további két feltételnek, hogy az általuk hipertónia miatt gondozott betegek aránya eléri a praxisba bejelentkezettek számának 18%-át és gondozottaik legalább 60%-a elérte a célértéket a Nívódíj kitüntető oklevelet kapják.

NÍVÓDÍJASOK 2008

- Dr. Lizák Anna
- Dr. Zuberecz Zoltán
- Dr. Hegyesi Péter
- Dr. Forczek Gabriella
- Dr. Árus Tibor
- Dr. Hursán Ágnes
- Dr. Baranyai István
- Dr. Farkas István I.
- Dr. Sonkoly Iván
- Dr. Ferenczy Attila
- Dr. Csenki Gábor
- Dr. Pécsi-Huszár Zoltán
- Dr. Dóczy Balázs
- Dr. Zentay Tibor
- Dr. Csomos Imre
- Dr. Garay Erzsébet
- Dr. Horváth Imre
- Dr. Jánvári Gabriella
- Dr. Papp Albert

- Dr. Petróczky István
- Dr. Barna Mária
- Dr. Stégermájer Györgyi
- Dr. Hanyecz Vince
- Dr. Bagyinka Zsuzsa
- Dr. Papp Sándor
- Dr. Pintér Gabriella
- Dr. Pintér Lajos
- Dr. Szabó Zoltán
- Dr. Molnár Katalin
- Dr. Marossy László
- Dr. Hunya Sarolta
- Dr. Berczi István
- Dr. Tőkés Imre
- Dr. Szarka Gábor
- Dr. Szabó J. Attila
- Dr. Brandt Izabella
- Dr. Baricz Károly
- Dr. Szénási Levente

- Dr. Kerekes László
- Dr. Kishonti András
- Dr. Giczei Ilona
- Dr. Sánta Tibor
- Dr. Kovács Zoltán
- Dr. Cs. Tóth Zoltán
- Dr. Szegvári Péter
- Dr. Várkonyi László
- Dr. Szikszai József
- Dr. Tatár Márta
- Dr. Simondán György
- Dr. Mészáros Ilona
- Dr. Várszegi Tamás
- Dr. Guti Pál
- Dr. Fritz Brigitta
- Dr. Harmadi Pál
- Dr. Pálmai Szilárd
- Dr. Gurbity Gábor
- Dr. Buki Mária